

Mi, otroci, ki hodimo po robu

V stanovanjski skupini Vzgojnega zavoda Kranj »Tu je lepše kot pri rejnikih, saj tu ni krutosti« – S časom postanejo podobni drugim najstnikom

»Tukaj je lepo, a še bolje bi bilo, če bi lahko vsak teden šel k očetu na obisk. Lepše je kot pri rejnikih, saj tu ni krutosti,« govori desetletni svetlolas Erik. Krutosti? »Tam tudi tri dni nisem dobil hrane. No, lažem. Dobil sem vodo in kos suhega kruha. A kruh sem vrgel v smeti.«

ŠPELA ANKELE

Erik je star deset let. Zadnje leto in pol živi na obrobju Kranja, v Stražišču, kjer obiskuje peti razred osnovne šole. Doma je na Dolenjskem, v svojem mladem življenju je živel tudi v drugih domovih. Pravi, da mu je zdaj najlepše, pa čeprav je v skupini osmih mladostnikov s podobnimi življenjskimi zgodbami najmlajši: »Lani sem imel tu zelo dobrega prijatelja, bil je najstarejši v naši hiši, ampak je zdaj že šel. Bil sem zelo srečen.«

Deček o tem, kje je živel, preden je prišel v Kranj, ne govori. Pove pa, da se je v višji hiši, ki se na zunaj zgolj po izobešeni zastavi razlikuje od sosednjih enodružinskih hiš, spremenil. »Tu sem se naučil pospravljati pa tudi drugih stvari. A, veš, če prej ne bi bil tam, kjer sem pač bil, me tudi danes ne bi bilo tu,« zna iz svoje usode izpeljati pozitivno misel.

40 otrok, 40 usod

Erik živi v stanovanjski skupnosti Vzgojnega zavoda Kranj. Ta ima danes pet skupnosti na Gorenjskem, v vsaki živi osem otrok, med vsemi je najmlajši prav desetletni Erik. Včasih, tja do leta 1994, so otroci živeli v pred dvorskem gradu, zdaj so razporejeni v manjše stanovanjske skupnosti, kjer življenje teče podobno kot v družinah. Ko se vrnejo iz šole, se z vzgojitelji najprej pogovorijo o šolskem dnevu, preostanek dneva pa je razporejen tako, da je vsem jasno, kdaj morajo delati domače naloge, kdaj je kosilo, kdaj bo na vrsti prosti čas.

Staša Sitar, ravnateljica Vzgojnega zavoda Kranj, pojasni, da so v stanovanjskih skupnostih otroci z različnimi usodami. V nekaterih družinah je bilo nasilje, drugod je stiska nastala zaradi razveze, duševnih težav staršev, revščine: »Naj bodo razmere doma še tako neprijazne, na začetku vsak otrok

dejstvo, da je tu, doživlja kot kaznen. Zato jim moramo najprej pojasniti, da je bivanje tu zanje priložnost, kar včasih traja dolgo časa.« Nekaj otrok, ki so v vzgojnem zavodu, doma nima zagotovljenih niti osnovnih dobrin, kot sta hrana, osebna higiena. Nekatere šolarje vzgojitelji šele tu naučijo uporabe jedilnega pribora, preoblačenja zvečer v pižamo in podobnih stvari, ki se nam zdijo samoumevne.

»Zavedamo se, da staršev ne moremo spremeniti, jih pa lahko posredno naučimo česa novega,« pravi ravnateljica kranjskega zavoda. Večina otrok, ki bivajo pod streho zavoda, se za konec tedna vrača domov. Tisti, pri katerih razmere doma niso dovolj urejene, so tudi ob koncu tedna v stanovanjski skupnosti. »Ni pomembno samo, da otroci naredijo korak naprej, to morajo storiti tudi starši,« pravi Staša Sitar in dodaja, da otroci v zavodu ostanejo, »kolikor je pač treba, nekateri tudi deset let, večina pa nekje do višjih letnikov srednje šole, ko se lahko preselijo v dijaški dom.«

Težave tu, težave tam

»Večina naših otrok je vedno na robu, pa naj bo to doma ali v šoli. Težko se vključijo v šolski sistem, imajo težave z avtoriteto, navaanjem na red, sprti so z urniki. Nemogoče bi bilo pričakovati, da se bo njihovo življenje spremenilo čez noč,« opiše Staša Sitar del življenja pod strehami stanovanjskih skupnosti v Stražišču, na Mlaki, Zlatem polju, v Škofji Loki (kjer so ravno te dni praznovali desetletnico) in Predvoru.

Družba ustanove, kakršen je Vzgojni zavod Kranj, še danes stigmatizira, pojasni ravnateljica zavoda: »Če bi o nas razmišljali bolj preventivno in pomislili na nas že ob prvih znamenjih, da je nekaj narobe, bi imeli lažje delo. Otroke bi prej sprejeli v zavod, prej bi začeli reševati njihov položaj in prej bi se ti lahko vrnili domov.«

Tako pa, pojasni Petra Vladimirov, vzgojiteljica v stanovanjski skupini v Stražišču, otroci pogosto potrebujejo eno leto, da se približno navadijo na nov način življenja. »Sprva so zelo jezni, predvsem na center za socialno delo, ki jih je preusmeril do nas. In ker stikov z delavci na centru nimajo, slišimo vso to jezo mi,« pravi Petra Vladimirov.

mirov.

Najprej jeza, nato spremembe

Eden tistih, ki so šele začeli živeti v Stražišču, je 12-letni Nino iz Primorske. Koliko časa si tu? »Toliko, da vem, da mi ni všeč.« Hodiš v bližnjo osnovno šolo? »Na žalost.« In kako naj se glasi vprašanje, da bo odgovor drugačen? »Ma, saj nihče ne mara hoditi v šolo.« Ninu se jezik nekoliko razveže šele, ko začne govoriti o glasbi. »Trkaj od naših je v redu, Zlatko mi ni ravno najbolj všeč. Potem pa poslušaj tudi te svoje pa Američane.« Česa si želiš? »Da bi me poslali domov, tu mi nikakor ne more biti všeč.« No, pa sicer, kaj bi rad? »A, tooo ... Hm ... Da mi v sobi postavijo studio za snemanje glasbe.«

Ko Nino ugotovi, da je tukaj naravnost porazno, mu Petra Vladimirov brez dlake na jeziku reče: »Daj daj, če verjameš ali ne, vsi so na začetku razmišljali tako kot ti. Vsi so mislili, da smo jim storili strašansko krivico. Pa jih pogledaj zdaj, kako so se v nekaj letih spremenili.« A medtem Nino že odhiti do računalnika, ki je v dnevni sobi bivalne skupnosti. Vmes objubi, da bo za bralce *Dela* do konca tedna napisal pesem o življenju v skupnosti (brez kakšnih grdih besed, ga opozori vzgojiteljica), a kaže, da čas prehitro beži in minut za pisanje pesmi ni, sicer objavljen na tem mestu z lepšimi besedami bi bilo, kako v Stražišču živeti ni lahko ...

Prostori v hiši so razporejeni podobno kot doma: zgoraj so spalnice za enega ali dva otroke, spodaj kuhinja z dnevno sobo in manjši prostor za vzgojitelje. Vedno, pojasni Petra Vladimirov, je tu eden od vzgojiteljev, tudi ponoči. Otrokom kosilo skuha gospodinja, večerjo pa pripravijo skupaj z vzgojitelji. »Pa pospravljati morajo sami, in to vsak dan,« pojasni vzgojiteljica. Ko se kasneje odpravimo fotografirati otroške sobe, je ena od dekliških sob tako zgledno pospravljena, da se Petri Vladimirov usta razširijo v širok nasmeh: »Se vidi, da sta dekletki že dolgo tukaj.«

Korak za korakom

Vzgojitelji morajo opravljati naloge staršev, ne pa tudi zavzeti njihove vloge. »Mi nočemo in ne moremo biti njihovi starši. Res moramo na-

mesto njih opraviti kakšno nalogo, iti v šolo, do zdravnika, a nikakor jih nočemo nadomestiti,« pravi Petra Vladimirov.

Vzgojiteljica, ki je v šestih letih slišala že mnogo težkih otroških zgodb, se z iskrico v očeh spomni fanta, ki je iz Stražišča že odšel: »Bil je hiperaktiven, ni zdržal pet minut na miru, opraviti je imel tudi s kaznivimi dejanji in podobnim. Pa me je enkrat vprašal, kam grem, in sem mu rekla, da grem teč, ter ga vprašala, ali gre z menoj. Skupaj sva tako začela teči tu po Stražišču in se, najprej za šalo, začela pripravljati na mali ljubljanski maraton. Dvakrat na teden sva tekla dva meseca, vmes se je zgodilo marsikaj. Tudi kregala sva se, on je rabutal koruzo, odnehal nekje na sredi poti in podobno. A fant je pretekel 21 kilometrov, pa je bil star 14 let.«

To je bil eden od uspehov, ki se

jih Petra Vladimirov rada spominja: »A z uspehi je tako, da je treba cilj prilagoditi otroku. Ni cilj vsakega otroka šolanje na fakulteti, saj bi nekdo vendar rad končal srednjo šolo in postal kuhar. Včasih je cilj izpolnjen že, ko otrok doživi kaj lepega in se po dolgem času spet zasmeji.«

Sicer pa spremembe ne pridejo čez noč. »Šele po treh, štirih letih

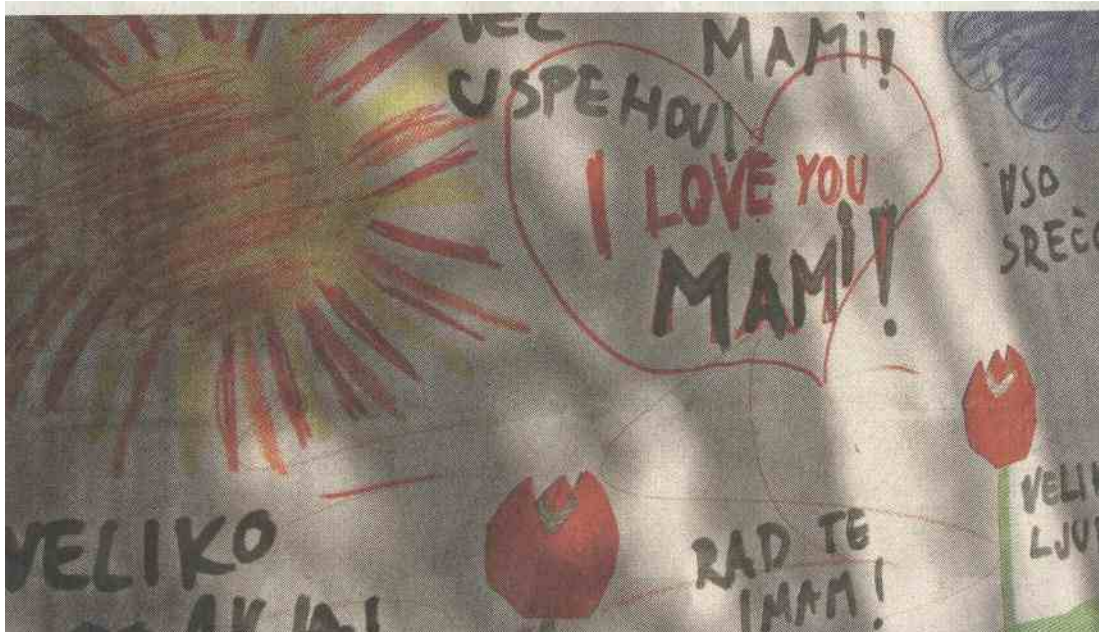
se pogosto vidi, da je otrok naredil korak naprej. Otroci takrat postanejo bolj zgovorni, sproščeni, prijetni, odgovorni, pač podobni drugim, najstnikom. In to je zanje, a tudi za nas, noro velik korak.«

*Imeni fantov, s katerima smo se pogovarjali, sta izmišljeni. Njuni zgodbi sta resnični.

BAZAR OTROŠKIH DARIL

Vzgojni zavod Kranj bo danes ob 17. uri v MKC Rdeča ostriga v Škofji Loki pripravil prednovoletni bazar daril, ki so jih otroci izdelali sami, prodajali pa bodo tudi tista, ki so jim jih podarili različni slovenski kulturni ustvarjalci. V projektni skupini *S srcem v svet*, ki bo bazar pripravila, so najbolj zagnani in ustvarjalni otroci in

mladostniki, ki bivajo v stano- vanjskih skupnostih Vzgojnega zavoda Kranj. In za kaj bodo porabili zbrani denar? Radi bi, da bi se jim izpolnila tiha želja: polet z letalom in obisk katere tuje dežele. »Držimo pesti, da bo skupina čim večja in pot čim daljša,« je srečo otrokom zaželela ravnateljica zavoda.

Risba za mamico »kar tako«

Stran / Page: 21

Doseg / Reach: 130000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 884 cm²

3 / 3

Igračke v sobici Erika, najmlajšega med njimi FOTOGRAFIJI ŠPELA ANKELE